

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-81>

УДК 336.2

КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА ДОХОДАМИ: АНАЛІТИЧНИЙ ВИМІР

TREASURY SERVICE OF THE STATE BUDGET OF UKRAINE BY REVENUE: ANALYTICAL DIMENSION

Бей Сніжана Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6651-4210>

Мирончук Вікторія Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1720-4558>

Британська Наталія Натанівна

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів,
ПВНЗ «Вінницький фінансово-економічний університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5999-8894>

Bei Snizhana, Myronchuk Viktoriia

Vinnitsia Education and Research Institute of Economics
West Ukrainian National University

Brytanska Nataliia

Private Higher Educational Establishment
«Vinnitsia Financial and Economic University»

У статті йдеться про казначейське обслуговування Державного бюджету України за доходами. У процесі виконання Державного бюджету України за доходами ключова роль належить Міністерству фінансів України, яке займається прогнозуванням та аналізом бюджетних надходжень, а Державна казначейська служба України веде бухгалтерський облік усіх доходів бюджетів. В даній статті розглянуто структуру доходів державного бюджету, основні джерела надходжень та їхню динаміку за 2019–2023 рр. Протягом досліджуваного періоду було виявлено, що доходи Державного бюджету України мали тенденцію до зростання. Найбільшу частку в загальних надходженнях складають податкові надходження, при цьому непрямі податки переважають прямі, а найбільша частина надходжень припадає на податок на додану вартість та акцизний податок. Позитивним чинником збільшення доходної частини бюджету стало зростання неподаткових надходжень. В статті запропоновано шляхи оптимізації механізмів наповнення бюджету.

Ключові слова: казначейське обслуговування, єдиний казначейський рахунок, формування і виконання бюджету, Державний бюджет України, доходи, податкові надходження, неподаткові надходження.

The article analyzes the treasury service of the State Budget of Ukraine by revenues. The execution of the State Budget of Ukraine and local budgets is ensured through the treasury service of budget funds. This service is based on the functioning of the Single Treasury Account opened at the National Bank of Ukraine. In the process of executing the State Budget of Ukraine by revenues, the key role belongs to the Ministry of Finance of Ukraine, which is engaged in forecasting and analyzing budget revenues. The State Treasury Service of Ukraine keeps accounting

records of all revenues of the State Budget and returns or transfers funds that were erroneously or excessively credited based on the conclusions of regulatory bodies. Recently, the issue of executing and increasing revenues to the State Budget of Ukraine has become increasingly acute, since state expenditures are growing every year, complicating the search for financial resources to cover them. Therefore, analyzing the effectiveness of executing the revenue part of the State Budget of Ukraine is becoming extremely relevant. This article examines the structure of budget revenues, the main sources of revenues and their dynamics for 2019–2023. During the period under study, it was found that the revenues of the State Budget of Ukraine had a tendency to grow. The largest share in total revenues is tax revenues, with indirect taxes prevailing over direct ones, and the largest part of revenues falls on value added tax and excise tax. A positive factor in the increase in the revenue part of the budget was the growth of non-tax revenues. However, during 2019–2023, there was a slight decrease in income from capital operations, official transfers and income from trust funds. The influence of economic, social and political factors on the formation of the revenue part of the budget has been established. In the conditions of modern realities, it is urgent to improve the directions of formation of the revenue part of the State Budget of Ukraine, search for alternative ways of replenishing the budget and their improvement. The article proposes ways to optimize the budget filling mechanisms, including increasing the efficiency of tax administration, expanding the tax base and stimulating economic growth.

Keywords: treasury service, single treasury account, formation and implementation of the budget, State Budget of Ukraine, income, tax revenues, non-tax revenues.

Постановка проблеми. Державний бюджет України виступає ключовим інструментом реалізації бюджетної політики. Від рівня його організації та ефективного виконання залежить загальний стан соціально-економічного розвитку країни. Система касового виконання бюджетів за доходами постійно еволюціонує, тому важливо своєчасно ідентифікувати її проблеми та працювати над їх вдосконаленням. Значення доходів бюджету важко недооцінити, адже саме вони забезпечують можливість держави виконувати свої функції на високому рівні та підвищувати загальну ефективність її діяльності.

Останнім часом питання виконання та збільшення надходжень до Державного бюджету України набуває все більшої гостроти, оскільки державні витрати щороку зростають, ускладнюючи пошук фінансових ресурсів для їхнього покриття. Тому аналіз ефективності виконання дохідної частини Державного бюджету України стає надзвичайно актуальним. Це дозволяє не лише визначити чинники, що впливають на динаміку доходів бюджету, але й окреслити напрями вдосконалення процесів формування та реалізації дохідної бази бюджету в перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем щодо виконання Державного бюджету України за доходами займалися такі вітчизняні науковці як С. І. Юрій, А. І. Крисоватий, В. Г. Дем'янишин, В. М. Геєць, Ю. В. Пасічник, І. Я. Чугунов, Л. В. Лисяк, В. М. Федосов, О. П. Кириленко, І. О. Лютий, З. М. Лободіна та ін. Але, незважаючи на велику кількість наукових праць, в сучасних умовах дане питання потребує ретельного вивчення та пошуку шляхів його вдосконалення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз показників виконання Державного бюджету України за доходами протягом 2019-2023 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виконання державного бюджету є однією з ключових стадій бюджетного процесу. Відповідно до положень Бюджетного кодексу України, відповідальність за забезпечення виконання Державного бюджету покладена на Кабінет Міністрів України. Організація, управління процесом виконання бюджету та координація діяльності всіх учасників бюджетного процесу здійснюється Міністерством фінансів України.

Відповідно до статті 43 Бюджетного кодексу України, виконання Державного бюджету України та місцевих бюджетів забезпечується через казначейське обслуговування бюджетних коштів. Це обслуговування базується на функціонуванні Єдиного казначейського рахунку, відкритого в Національному банку України [1].

Касове обслуговування бюджету є складовою частиною системи касового виконання бюджету.

У контексті виконання Державного бюджету України за доходами Міністерство фінансів України відіграє ключову роль у прогнозуванні доходів бюджету та проведенні їх аналізу. Зі свого боку, Державна казначейська служба України забезпечує бухгалтерський облік усіх надходжень до Державного бюджету та виконує повернення (перерахування) коштів, які були помилково або надмірно зараховані, відповідно до висновків органів, що контролюють справляння бюджетних надходжень [1].

Отже, практична дієвість бюджетної системи України у розрізі фінансового функ-

ціонування забезпечується касовим виконанням державного бюджету за доходами і видатками.

Касове виконання державного бюджету за доходами і видатками охоплює організацію процесів, пов'язаних із прийманням та зарахуванням коштів на рахунки відповідних бюджетів, забезпеченням їх зберігання, а також видачею для фінансування заходів, передбачених бюджетом на відповідний рік. Крім того, касове виконання включає ведення обліку та складання звітності щодо руху та використання бюджетних коштів.

Основою бюджету є доходи.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, «доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [1].

Тобто, доходи бюджетів – це фінансові ресурси держави, які надходять до державного або місцевого бюджетів від різних джерел. Вони використовуються для виконання державою своїх завдань та функцій, фінансування державних або місцевих програм, послуг, інфраструктурних проєктів та інших витрат.

На етапі сучасних соціально-економічних перетворень особливої уваги потребують підходи щодо формування та ефективного

використання дохідної частини бюджету, за рахунок якої підтримуються та вирішуються основні необхідні економічні, соціальні та функціональні зобов'язання держави. Недосконалість бюджетного та податкового законодавства, наявність малоефективних орієнтирів в організаційному процесі бюджетних відносин та наявність потужних викликів військової агресії російської федерації негативно впливають на наповнення бюджету, що відповідним чином знижує соціально-економічні показники розвитку держави в цілому.

Отже, для визначення ефективності формування дохідної частини державного бюджету та пошуку резервів для її збільшення необхідний детальний аналіз складу і структури надходжень бюджетних ресурсів. Основним показником, який відображає виконання дохідної частини Державного бюджету України, є співвідношення між затвердженими плановими показниками (які фіксуються на 1 січня кожного року досліджуваного періоду, без урахування змін, внесених до бюджету протягом року) та фактичними показниками (рис. 1).

З рис. 1 видно, що протягом 2019–2023 років доходи до Державного бюджету України демонстрували зростання. У 2019 році до бюджету надійшло 998,3 млрд грн, тоді як у 2023 році цей показник зріс до 2671,9 млрд грн, що на 1673,6 млрд грн більше, або майже вдвічі. Зазначимо, що впродовж аналізова-

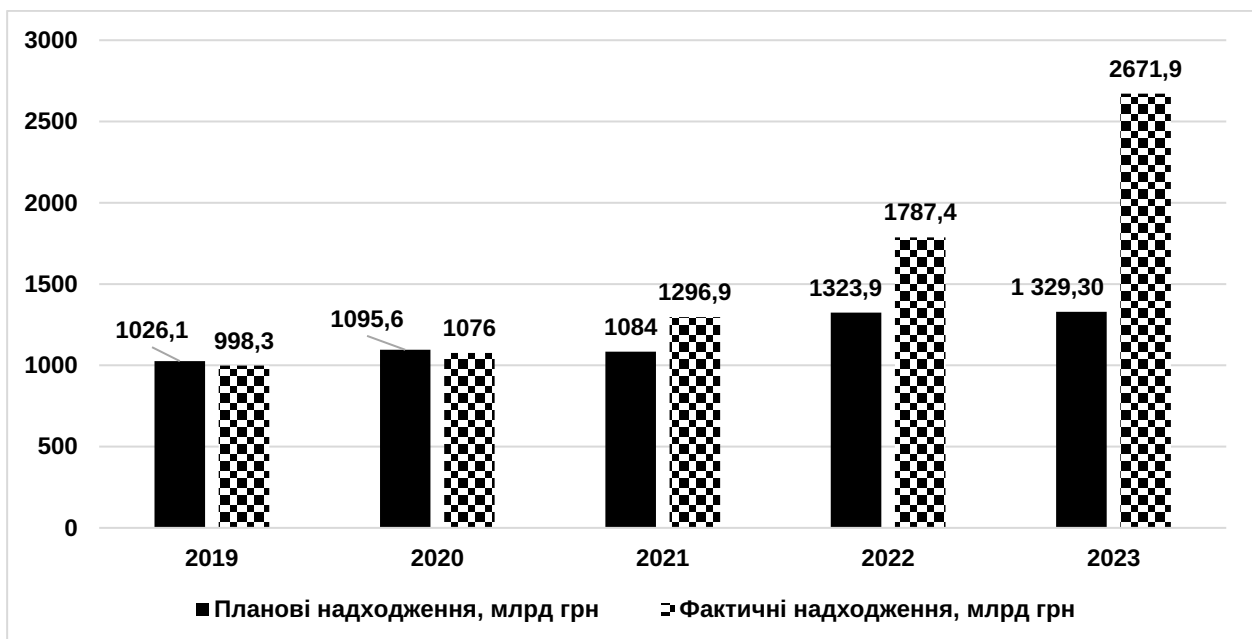

Рис. 1. Динаміка доходів Державного бюджету України за 2019–2023 рр.

Джерело: [2–6]

ного періоду доходи до Державного бюджету надходили в повному обсязі, за винятком 2019 і 2020 років, коли планові показники не були виконані. Це було зумовлено пандемією COVID-19, яка призвела до зниження податкових надходжень та збільшення витрат на охорону здоров'я.

Отже, у 2019 році до Державного бюджету України надійшло 998,3 млрд грн, що на 70,2 млрд грн, або на 7,6% більше порівняно з 2018 роком. Однак, щодо показника виконання бюджету за доходами згідно з запланованим без врахування коригувань бюджету протягом року, то він становив 97,3%. Це означає, що планові надходження до бюджету не були повністю виконані, і спостерігалось недовиконання на 2,7% [2].

У 2020 році Державний бюджет України отримав 1076 млрд грн, що на 77,7 млрд грн, або на 7,8% більше порівняно з 2019 роком. Однак, незважаючи на зростання доходів, знову спостерігається невиконання планових показників доходів на 1,8% [3].

У 2021 році до Державного бюджету України надійшло 1296,9 млрд грн, що на 220,8 млрд грн, або на 20,5% більше порівняно з аналогічним періодом 2020 року. Виконання планових показників за доходами становило 119,6% [4].

У 2022 році до Державного бюджету України надійшло 1787,4 млрд грн, що на 490,5 млрд грн, або на 37,8% більше порівняно з 2021 роком. Проте 481,1 млрд грн із цієї суми становили гранти від міжнародних партнерів (міжнародних фінансових організа-

цій, Європейського Союзу та окремих країн), які надійшли після початку повномасштабного вторгнення. Виконання бюджету за доходами становило 135% відповідно до запланованого показника. Коригування бюджетних показників були здійснені, зокрема, через початок повномасштабної війни з Росією 24 лютого 2022 року, що призвело до майже подвійного збільшення видатків і скорочення доходів. Однак, незважаючи на труднощі, бюджетні показники були виконані на задовільному рівні завдяки міжнародній допомозі та підтримці партнерів [5].

У 2023 році Державний бюджет України отримав 2672 млрд грн, що на 884,3 млрд грн, або на 49,5% більше порівняно з 2022 роком. З цієї суми 433,9 млрд грн становили гранти від міжнародних партнерів (міжнародних фінансових організацій, Європейського Союзу та окремих країн), що складає 16,2% від усіх доходів державного бюджету за рік, у порівнянні з 26,9% у 2022 році. Виконання бюджету за доходами становило майже 200% без урахування коригувань бюджету протягом року. Перевиконання річного затвердженого показника склало 1342,7 млрд грн, що передусім було спричинено надходженням грантів від міжнародних партнерів та власними надходженнями бюджетних установ [6].

Доцільно провести аналіз складу та структури доходної частини Державного бюджету України протягом 2019–2023 років (табл. 1).

Згідно з даними табл. 1, податкові надходження становлять найбільшу частку загальних надходжень до Державного бюджету

Таблиця 1

Аналіз складу та структури доходів Державного бюджету України за 2019–2023 рр.

Доходи	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%
Податкові надходження	799,8	80,1	851,1	79,1	1107,1	85,4	949,7	53,1	1203,5	45,04
Неподаткові надходження	186,6	18,7	212,9	19,8	175,4	13,5	346,3	19,4	991,6	37,11
Доходи від операцій з капіталом	0,2	0,02	0,08	0,01	0,3	0,03	0,61	0,03	0,1	0,00
Офіційні трансферти	8,8	0,87	10,7	0,99	12,6	0,97	9,5	0,53	42,9	1,61
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	1,1	0,12	1,03	0,1	1,3	0,1	481,1	26,9	433,4	16,22
Цільові фонди	1,8	0,19	0,19	0,02	0,2	0,02	0,14	0,01	0,43	0,02
Разом	998,3	100	1076,0	100	1296,9	100	1787,4	100	2671,9	100

Джерело: [2–6]

України. У досліджуваний період їхня частка коливалася від 45,04% до 85,4%. Найнижчий показник зафіксовано у 2023 році через наслідки повномасштабної війни, тоді як найвищий – у 2021 році. У 2023 році обсяг податкових надходжень до держбюджету склав 1203,5 млрд грн, що на 253,8 млрд грн (або на 21%) більше, ніж у 2022 році. Водночас питома вага податкових надходжень скоротилася на 40,36 в.п.: з 85,4% у 2021 році до 45,04% у 2023 році.

Порівнюючи з 2019 роком, коли податкові надходження становили 799,8 млрд грн, у 2023 році цей показник зріс на 403,7 млрд грн (або на 33,5%). Однак частка податкових надходжень у загальному обсязі доходів знизилася на 35,06 в.п.: з 80,1% у 2019 році до 45,04% у 2023 році.

Аналізуючи структуру доходів, слід відзначити зростання надходжень від іноземних держав та міжнародних організацій. У 2022 та 2023 роках їхній внесок у дохідну частину бюджету суттєво збільшився. Найбільші обсяги фінансування зафіксовано у 2022 році (481,1 млрд грн) та 2023 році (433,4 млрд грн), що пов'язано з повномасштабним вторгненням РФ. До цього, у 2019–2021 роках, міжнародна фінансова допомога була значно меншою, наприклад, у 2020–2021 роках вона становила лише 1,3 млрд грн, а у 2019 році – 1,1 млрд грн. Завдяки цій підтримці дохідна частина бюджету у 2022 та 2023 роках була виконана на прийнятному рівні [5; 6].

Отже, у 2023 році найбільшу частку в загальному обсязі надходжень до Державного бюджету України становили податкові надходження – 45,04%, неподаткові надходження

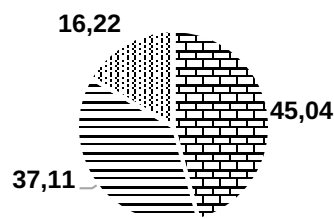
склали 37,11% від загальної суми доходів, а 16,22% забезпечила допомога від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій та донорських установ (рис. 2).

Наступним етапом нашого дослідження доцільно здійснити детальний аналіз основних категорій доходів Державного бюджету України. Склад і структуру податкових надходжень Державного бюджету представлено у таблиці 2.

З таблиці 2 видно, що темпи зростання непрямих податків перевищують темпи росту прямих. Найбільшу частку надходжень забезпечують податок на додану вартість (ПДВ) та акцизний податок. Завдяки непрямим податкам досягається значний рівень податкових надходжень до державного бюджету, оскільки ухилитися від їх сплати практично неможливо. У період 2019–2023 років частка ПДВ у структурі податкових надходжень становила від 18% до 41,3%. Частка акцизного податку за цей час коливалася в межах 5,6–12,9%. Найнижчі показники були зафіксовані у 2022 та 2023 роках, що зумовлено зниженням обсягів імпорту та наданням значних митних пільг унаслідок повномасштабної війни.

В продовження нашого дослідження, рахуємо за доцільне здійснити аналіз складу та структури неподаткових надходжень до доходів Державного бюджету України (табл. 3).

Позитивним фактором для наповнення Державного бюджету України доходами є збільшення неподаткових надходжень, про що стверджують дані таблиці 3. У 2022 році обсяг неподаткових надходжень до бюджету становив 346,3 млрд грн, що на 170,9 млрд грн (або на 97,4%) більше, ніж у 2021 році, а їхня

± Податкові надходження

- Неподаткові надходження

⊕ Допомога від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ

Рис. 2. Питома вага надходжень в доходах Державного бюджету України в 2023 році, %

Джерело: [6]

Таблиця 2

**Частка податкових надходжень в доходах Державного бюджету України
протягом 2019–2023 років, %**

Податкові надходження	2019	2020	2021	2022	2023
Податок на додану вартість	37,9	37,2	41,3	26,1	18
Акцизний податок	12,4	12,9	12,7	5,7	5,6
Податок та збір на доходи фізичних осіб	11,0	10,9	10,5	8,3	15
Податок на прибуток підприємств	10,7	10,1	12,6	6,5	5,13
Рентна плата за користування надрами	4,1	4,4	4,0	4,5	2,14

Джерело: [2–6]

питома вага зросла з 13,5% у 2021 році до 19,4% у 2022 році, збільшившись на 5,9 в. п. У 2023 році неподаткові надходження досягли 991,6 млрд грн, що на 645,3 млрд грн (або на 65%) більше порівняно з 2022 роком, а їх питома вага виросла на 14,13 в.п.

Особливо помітне зростання відбулося в 2023 році у власних надходженнях бюджетних установ до спеціального фонду Державного бюджету України, які збільшилися більш ніж утричі, досягнувши 812,4 млрд грн. Значну частину цих надходжень, ймовірно, становлять кошти, отримані через глобальну ініціативу «United24» як пожертви на підтримку України. Такі кошти зараховуються до спеціального фонду бюджету, якщо отримувачами є бюджетні установи, що фінансуються з державного бюджету. Наприклад, на спеціальний рахунок Національного банку України, відкритого 24 лютого 2022 року для підтримки Збройних Сил України, станом на 21 лютого

2023 року надійшло 24,1 млрд грн (в еквіваленті), з яких 23,1 млрд грн було спрямовано на потреби оборони [6].

Виконання державного бюджету за доходами у 2023 році відзначалося перевищенням встановлених Законом показників, які склали 2672,4 млрд грн. Це на 884,3 млрд грн (або на 49,5%) більше порівняно з аналогічним періодом 2022 року, що значною мірою зумовлено підтримкою міжнародних донорів.

Однак, незважаючи на позитивну динаміку, варто зазначити, що формування доходної частини Державного бюджету України супроводжується низкою важливих проблем, які потребують вирішення для забезпечення належного рівня соціально-економічного розвитку країни.

Щодо видаткової частини Державного бюджету України протягом досліджуваного періоду, то спостерігається тенденція до їх

Таблиця 3

**Аналіз складу та структури неподаткових надходжень
Державного бюджету України за 2018–2022 рр.**

Неподаткові надходження	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%
Доходи від власності та підприємницької діяльності	114,4	61,3	119,2	56,0	56,0	31,9	87,2	25,2	124	12,5
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної діяльності	10,4	5,6	9,8	4,6	12,9	7,4	8,2	2,4	14,2	1,44
Інші неподаткові надходження	15,8	8,5	15,0	7,0	18,0	10,3	16,1	4,6	41,0	4,14
Власні надходження бюджетних установ	46,1	24,7	68,9	32,4	88,4	50,4	234,8	67,8	812,4	81,93
Разом	186,7	100	212,9	100	175,4	100	346,3	100	991,6	100

Джерело: [2–6]

збільшення: у 2019 році витрати бюджету склали – 1075,1 млрд грн, а у 2023 – 4014,4 млрд грн, тобто спостерігається стрімке зростання видаткової частини бюджету у сумі 2939,3 млрд грн.

Виходячи з вище проведеного дослідження, можемо зробити висновок про існування важливих проблем щодо формування дохідної частини Державного бюджету України, які потребують детального вивчення.

Висновки. У сучасних умовах актуальним завданням стає оптимізація механізмів наповнення дохідної частини Державного бюджету України. Пошук альтернативних шляхів напов-

нення бюджету та їх удосконалення має базуватися на специфіці державної політики в сфері доходів. Це включає підвищення ефективності податкового адміністрування, розширення податкової бази та стимулювання економічного розвитку. Кабінет Міністрів України затвердив розпорядження щодо Національної стратегії доходів до 2030 року, тому ретельне вивчення проблем щодо формування дохідної частини Державного бюджету України, а також використання позитивного зарубіжного досвіду разом із реалізацією положень цієї стратегії сприятиме покращенню формування доходів бюджету держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.17.2010 р. № 2456-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2456-17> (дата звернення: 25.12.2024).
2. Інформація щодо виконання Державного та Зведеного бюджетів України за 2019 рік. URL: <https://mof.gov.ua/uk/previous-years-budgets> (дата звернення: 29.12.2024).
3. Інформація щодо виконання Державного та Зведеного бюджетів України за січень-грудень 2020 року. URL: <https://mof.gov.ua/uk/current-year-budget-information> (дата звернення: 29.12.2024).
4. Інформація щодо виконання Державного та Зведеного бюджетів України за 2021 рік. URL: <https://mof.gov.ua/uk/budget-process-projects-declaration> (дата звернення: 29.12.2024).
5. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2022 рік. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2022-538 (дата звернення: 29.12.2024).
6. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2023 рік. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 (дата звернення: 29.12.2024).
7. Національна стратегія доходів до 2030 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf (дата звернення: 30.12.2024).

REFERENCES:

1. Biudzhetni kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 08.17.2010 r. № 2456-VI [Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine dated 08.17.2010 No. 2456-VI]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2456-17> (accessed December 25, 2024).
2. Informatsiia shchodo vykonannia Derzhavnoho ta Zvedenoho biudzhativ Ukrainy za 2019 rik [Information on the implementation of the State and Consolidated Budgets of Ukraine for 2019]. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/previous-years-budgets> (accessed December 29, 2024).
3. Informatsiia shchodo vykonannia Derzhavnoho ta Zvedenoho biudzhativ Ukrainy za sichen-hruden 2020 roku [Information on the implementation of the State and Consolidated Budgets of Ukraine for January-December 2020]. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/current-year-budget-information> (accessed December 29, 2024).
4. Informatsiia shchodo vykonannia Derzhavnoho ta Zvedenoho biudzhativ Ukrainy za 2021 rik [Information on the implementation of the State and Consolidated Budgets of Ukraine for 2021]. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/budget-process-projects-declaration> (accessed December 29, 2024).
5. Informatsiia Ministerstva finansiv Ukrainy pro vykonannia Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy za 2022 rik [Information from the Ministry of Finance of Ukraine on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2022]. Available at: https://mof.gov.ua/uk/budget_2022-538 (accessed December 29, 2024).
6. Informatsiia Ministerstva finansiv Ukrainy pro vykonannia Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy za 2023 rik [Information from the Ministry of Finance of Ukraine on the implementation of the State Budget of Ukraine for 2023]. Available at: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582 (accessed December 29, 2024).
7. Natsionalna stratehii dokhodiv do 2030 roku [National Revenue Strategy until 2030]. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf (accessed December 30, 2024).